

Свого часу зрушивши у західному регіоні музично-фольклористичний науковий процес з мертвої точки, організатори заходу сьогодні обмірковують подальшу долю свого дітища, вбачаючи його майбутнє в розширенні територіальних, теоретико-методологічних, інформаційно-технологічних горизонтів.

Надія ПАСТУХ,

кандидат філологічних наук, науковий співробітник відділу фольклористики Інституту народознавства НАН України.

НАУКОВА КОНФЕРЕНЦІЯ “МОЛОДА ЕТНОМУЗИКОЛОГІЯ УКРАЇНИ – 2”. ТЕМАТИЧНИЙ ФОРУМ “СЛОВ’ЯНСЬКА МЕЛОГЕОГРАФІЯ” (Київ, 2011)

Початок весни 2011 року ознаменувався подвійною подією в житті етномузикологів: 4 та 5 березня у стінах Національної музичної академії імені Петра Чайковського відбулися наукова конференція “Молода етномузикологія України – 2” і тематичний форум “Слов’янська мелогеографія”. Учасниками конференції стали студенти мистецьких навчальних закладів України: Національної музичної академії України імені Петра Чайковського (НМАУ), Львівської національної музичної академії імені Миколи Лисенка (ЛНМА), Київського національного університету культури і мистецтв (КНУКіМ), Київського національного університету імені Тараса Шевченка (КНУ), Ужгородського музичного училища. Обидва наукові заходи дали змогу встановити зв’язок між молодшим і старшим поколіннями науковців.

У перший день конференційних подій працювало три секції “Молодої етномузикології”: “Дослідження локальних традицій”, “Інструментальні традиції”, “Теоретичні проблеми етномузикології”. У першому тематичному блоці доповідачі-студенти зацентрували увагу на різних аспектах вивчення локальних особливостей досліджуваних традицій. Розгляду календарної обрядовості та пісень присвятили свої виступи *Андрій Павленко* (НМАУ) “Обряд загукання весни на нижній Уборті (за матеріалами села Діброва Лельчицького району Гомельської області)”; *Олексій Засць* (КНУКіМ) “Слідами чорнобильських переселенців. Весняні обряди села Хоромне” (науковий керівник обох виступів – Маргарита Скаженик). Доповіді узагальнено-оглядового характеру виголосили *Катерина Телюх* (КНУКіМ) “Записи музичного фольклору середньої Наддністрянщини (лівий берег)” (наукові керівники – Ірина Телюх і Маргарита Скаженик); *Анастасія Друзюк* (КНУКіМ) “Музичний фольклор Корецького району (Волинь): аналітичний та історичний огляд” (науковий керівник – Софія Грица); *Марія Біконт* (Варшава, Республіка Польща) “Щойно “ze wsi” північного Підляшшя” (науковий керівник – Євген Єфремов). У виступі *Володимира Щибрі* (КНУ) “Традиційна селянська сорочка Черкаського повіту Київської губернії кінця ХІХ – початку ХХ ст.” (науковий керівник – Валентина Борисенко) – єдиному дослідженні немюзикознавчого спрямування – розкрито локальні особливості вбрання на Черкащині.

Особливості музичних інструментів та прийоми гри на них, проблеми виконавської реконструкції інструментальної традиції розглянуто у другій

секції засідання. Свої напрацювання у цій сфері представили *Сергій Леонтьєв* (НМАУ), “‘Ліра та її мотиви’ Порфирія Демуцького як джерело науково-виконавської реконструкції лірницької співогри”; *Віра Полищук* (НМАУ) “Науково-виконавська реконструкція гри на бойківській пищавці (за вівчарською традицією Х. М. Добровольського з села Волосянка” (науковий керівник обох доповідей – Михайло Хай); *Юлія Нечипорук*, *Катерина Демко* (Ужгород) “Особливості побутування дрімби у селах Яблунівка, Копашнево та Драгово Хустського району Закарпатської області (з відеопоказом)” (науковий керівник – Віра Мадяр-Новак); *Ганна Пеліна* (Київ) “Інструментальне оповідання на Мараморощині: вияв комічного в традиційній культурі” (науковий керівник – Олена Мурзина).

Третя секція була представлена доповідями, присвяченими загальним етномузикологічним проблемам, питанням педагогіки. Свої студії озвучили Анна Коломицева (НМАУ) “Рекрутчина та солдатчина в Україні: історія та обрядовість” (науковий керівник – Є. Сфремов); *Вікторія Новак* (Ужгород–Львів) “Задорівська теорія трансформації коломийки” (науковий керівник – В. Мадяр-Новак); *Анастасія Мазуренко* (НМАУ) “Хроматизація: спроба статистичного аналізу друкованих джерел (весільні пісні)” (науковий керівник – О. Мурзина); *Ірина Данилейко* (НМАУ) “Ритмокомпозиційна типологія українських обрядових наспівів: навчально-ігрова розробка” (науковий керівник – Ірина Клименко); *Христина Ізотова* (ЛНМА) “Ладканковий шестискладник на опільсько-підгірянському пограниччі. Проблема мелотипології” (науковий керівник – Василь Коваль).

Під час проведення засідань конференції “Молодої етномузикології” публіка мала змогу не лише дискутувати з доповідачами та висловлювати свої ідеї й пропозиції – була надана можливість оцінювати доповіді за п’ятибальною системою, а також анонімно у письмовому вигляді подавати свої коментарі індивідуально кожному з доповідачів. За результатами голосування було відзначено роботи Г. Пеліної, М. Біконт, І. Данилейко, Х. Ізотової, О. Зайця, решта учасників отримали корисні зауваження.

“Дорослу” частину конференції було відкрито 4 березня блоком доповідей “Джерела етномузикології: архіви, фонди, публікації”, де розглянули проблеми фондового наповнення, зберігання, дослідницького опрацювання матеріалів та їх упорядкування. Свої доповіді представили *Ірина Довгалюк* (Львівський національний університет імені Івана Франка) “До історії формування колекції фонографічних валиків у архіві Філарета Колесси”; *Катерина Гончаренко* (НМАУ) “Електронна фонотека української етнічної музики: географічний ракурс. База даних”; *Анастасія Філатова* (Київ, аспірант ІМФЕ) “Музичний фольклор затоплених сіл Середньої Наддніпряни (за матеріалами експедиції ІМФЕ 1950-х років)”; *Олександр Вовк* (Київ, аспірант ІМФЕ) “Весняна музична традиція села Кліщинці Чорнобаївського району (на основі експедиції ІМФЕ 1956 року)”;

У кінці засідання прозвучали повідомлення презентаційного характеру про друковану продукцію з етномузикології: “Електронний каталог львівського щорічника “Етномузика” (Вип. 1–5, 2005–2009)” *Ліни Добрянської* (ЛДМА), “Сборники трудов по этномузыкологии Российской Академии музыки им. Гнесиных: Смоленская серия музыкальноэтнографических сборников” *Лариси Белогуровой* (Москва, РАМ імені Гнесіних), “Дискографія української етномузики (автентичне виконання). 1908–2010: Ілюстрований хронологічний реєстр з анотаціями і покажчиками” та

“Слов’янська мелогографія. Книга 1 з доданими атласом (72 кольорові карти) і DVD (аудіо, відео, фото)” *Ірини Клименко* (НМАУ).

Перший день наукових дебатів завершився перформансом на теми святкування Масляної. Спеціально до цієї події було запрошено автентичний гурт з села Козацьке на Чернігівщині, співачки якого разом з київськими фольклорними групами “Гуртоправці”, “Володар”, “Михайлове Чудо”, “Серпанок” відтворили масницький обряд Колодія. Сцени народження, життя і смерті “героя” перепліталися з показом мод “Локальні Грації” (за колекціями сільського одягу *Валентини Борисенко, Ігоря Перевертнюка, Володимира Щибри*) та етно-вікториною “Познай-познай, моя мила, та й по голосочку” на звання мультиексперта з українських строїв та мелодій. Об’єднання всіх присутніх у ритуалі закликання весни стало емоційною кульмінацією вечора.

5 березня трибуна переважно належала досвідченим науковцям України та Росії, виступи яких стосувалися основної проблематики конференції, а саме – питань мелогографії, ареалогії, картографування фольклорних явищ. Більшу частину матеріалів, які презентували доповідачі, опубліковано в першій книзі започаткованої наукової серії “Слов’янська мелогографія”, що була проанонсована у перший день конференції. Отже, слухачі та учасники конференції могли попередньо ознайомитися з тематикою і головним змістом студій, що сприяло активності дискусії у процесі обговорення.

Відповідно до генеральної теми конференції виступи другого дня були згруповані за географічним принципом. Західний регіон презентовано у роботах *Василя Коваля* (ЛНМА) “Весільні семискладові ладканки на Підгорганні: до питання вирізнення народномузичних діалектів за мелічними ознаками” та *Лариси Лукашенко* (ЛНМА) “Мелогографія традиційних обрядових наспівів та лінгводіалектичне членування Північного Підляшшя”; центр – у роботі *Ганни Коропніченко* (НМАУ) “Пісні літнього циклу на Київщині: ареальне роздоріжжя”, поліський регіон висвітлено у доповідях *Маргарити Скаженік* (НМАУ) “Етномузичний ландшафт басейну Уборти в контексті міждисциплінарних досліджень”, *Людмили Пономар* (ІМФЕ, Український етнологічний центр) “Ареалогічні дослідження реалій і термінів народного одягу Правобережного Полісся”, *Юрія Рибак* (ЛДМА) “Типи й ареали весільних наспівів верхньоприп’ятської низовини”. Теоретичні проблеми мелотипології та мелогографії обрядових жанрів порушено у виступах *Лариси Белогурової* (Москва, Російська академія музики імені Гнесіних, Російська Федерація) “Смоленські весільні наспіви трійкової ритмічної організації (До Смоленського етномузикологічного атласу)”; *Ірини Клименко* (НМАУ) “Макроареалогічні замітки: Купало, жнива, весілля”.

Спеціальне засідання було присвячене розгляду дискусійних проблем транскрипції фольклорних творів. Своїми спостереженнями у сфері фольклористичної нотації поділилися *Олена Мурзина* (НМАУ) “Парадокси фонетичної нотації”, *Василь Коваль* (ЛНМА) “Замітки про невідповідність музично-ритмічної форми і структури вірша”; *Юрій Рибак* (Рівне–Львів, ЛНМА) “Нотація-загадка”.

Виокремлення секції вільного круглого столу дало змогу учасникам ознайомити присутніх з міркуваннями різної тематики. Прозвучали виступи *Євгена Єфремова* (НМАУ) “Звукоінтонація світу мертвих в обрядовому музичному фольклорі українців”, *Сусанни Карпенко* (Київ) “Резонансні зони у фольклорному співі”,

Данила Данилейка (Київ) та *Віри Осадчої* (Харків) щодо проблем класифікації сучасних колективів народної пісні.

Учасники зійшлися на думці про необхідність регулярного проведення конференції.

Катерина ГОНЧАРЕНКО,

молодший науковий співробітник Проблемної науково-дослідної лабораторії з вивчення і пропаганди народної музичної творчості Національної музичної академії України імені Петра Чайковського.

ДЕСЯТИЙ ФЕСТИВАЛЬ-КОНКУРС “З НАРОДНОГО ДЖЕРЕЛА” У РІВНОМУ (23–26 березня 2011 року)

Останнім часом в Україні проводиться чимало різноманітних фестивалів та, дещо менше, конкурсів¹, присвячених популяризації фольклорних традицій нашого народу. Щоправда, значною мірою увесь цей процес характеризується стихійністю, оскільки кожен такий захід реалізовується завдяки неабияким зусиллям окремих ентузіастів, а державна підтримка при цьому є зовсім незначною. З тих же причин ця мистецька сфера поки що, на відміну від наших найближчих західних сусідів, розвивається без належної підтримки комерційних структур.

Зазвичай конкурсні змагання проводяться в межах міжнародних фестивалів, однак лише поміж українськими колективами. До прикладу, так в останні роки робили на фестивалях “Коляда”, “Котилася торба”, “Древлянські джерела” у Рівному, “Берегиня” в Луцьку, “Покуть” у Харкові тощо. При цьому участь у змаганні брали як автентичні фольклорні ансамблі, так і вторинні колективи, зазвичай із міського середовища, що переслідують мету реконструкції народного виконавства різних етнічних осередків. Хоча вікового обмеження для конкурсантів не роблять, абсолютна більшість музикантів представляє доросле покоління, що, між іншим, диктується і законами фольклорної традиції, де основний жанровий ресурс відображає світогляд зрілого покоління. Дитячий репертуар характеризується низкою своєрідних властивостей; зокрема ці твори позначені наївними уявленнями та, часто, жартівливим змістом. Тому юне покоління не раз лишається осторонь важливих процесів музичного виховання та повноцінного мистецького розвитку.

Уже кілька десятиліть поспіль плідна виховна діяльність дітей і молоді, ґрунтуючись на багатих музично-фольклорних місцевих традиціях, проводиться у Рівному. Провідними осередками в цих процесах є Етнокультурний центр “Веснянка” Рівненського палацу дітей і молоді (керівник – заслужений працівник культури України Віктор Ковальчук) та кафедра музичного фольклору Рівненського державного гуманітарного університету (завідувач – кандидат педагогічних наук,

¹ Згідно з вимогами Міжнародної ради організації фольклорних фестивалів (COIFF), під егідою якої відбувається кілька поважних фестивалів і в Україні, проведення конкурсних змагань поміж учасниками різних країн недопустиме, оскільки кожному народові властиві самобутні, непорівнювані традиції та риси. Заради об’єктивності варто визнати, що і в межах України неможливо справедливо розсудити виконавців різних етнічних осередків.